

натуральної школи! Не дай, Боже, як на той рік він задумає покарати нас ще драмою або поемою!... С. Е.

Повне видання творівъ Пантелеймона Олександровича Кулиша. Досвіткы(,) думы та поэмы. Тыпомъ другымъ(,) зуповненымъ. Харьковъ, 1899. 254 стор. in 32°. Ціна 75 коп.

По правді се вже не друге, а третє видання «Досвітток», бо перше вийшло р. 1862, а друге — 1878. У новому виданню знаходимо ті самі думи й поеми, що і в попередньому, з додатком нової передмови і «приписів». Передмова змістом і поглядом на козацькі часи подібна до передмови в виданню 1878 р. Куліш висловлює тут свої звичайні думки про «непомірну ідеалізацію, мизерні ілюзії, фанатизм національності, міраж козаччини» і т. д. Далі знаходимо нову поезійку: «Присвята оправленого в золоту примірника» (очевидно, примірника попереднього видання, подарованого жінці), — звичайна «родина» присвята «вірній дружині».

В кінці книжки (стор. 248—254) надруковані «Приписи», — пояснення і уваги до поезій (усіх приписів 8). І в примітках знов знаходимо звичайні Кулішівські думки, напр.: «Слава предків підіймає потомків на великодушні вчинки, — тільки справедливі, а не фальшована патріотичним фанатизмом слава». «Авторові думалося (колись), що треба було рятувати Україну од Ляхів та недолішків. Ой леле! Мусили всі розумні рятувати та визволяти її від козацького буяння та духовницького з обох боків і морочення.» До поеми «Настуся» (1648 р.) додана увага, де між иньшим Куліш уважає «сліпою хібною» думку, ніби справді Жици та пани робили на Україні наругу з благочестивої віри. «Коли козак так часто важили ся на кривавих терезах із десятками тисяч коронно-панського війська, покріпленого німецькою піхотою й інженерією, то не могли б і одного тяжня втерпіти, щоб який-ся там Жид-рандарь «на славній Україні» не дозволяв козакові й мужикові церкву одчинити, дитину охрестити, або молодих одружити, як виспівували а posteriori Хмельничане, на втіху нашим сучасним історикам...»

На першій картці книжки написано: «Повне видання творів П. Куліша», а на останній — «Изданіе А. М. Кулишъ». Се значить — пані Кулішева сподівається видати у Росії повний збірник творів Куліша. Дуже се було добре!

Гр. Кол.

Пушкин contra Шевченко?! Д. Драганов у новій статі про чужоземні переклади творів Пушкіна («Историческій Вѣстникъ», 1899 р. кн. 5) знов говорить про українські переклади. В сій статі він задержав усі свої попередні помилки і додав ще й нових. Так, окрім українських перекладів (стор. 649—650), у його єсть ще «червонорусскія или русинскія изданія, отпечатанныя нарочно (?) въ Галичинѣ, Угорщинѣ и Буковинѣ» (стор. 636). З замітки на сторони 673 довідуємось, що він тут розуміє, певне, москвофильські видання, хоча невідомо, чому до їх він залічує також і переклад «Зимній вечеръ», що надруковано 1868 р. в «Правді» (ч. 7). Кінчить свою замітку д. Драганов з таким воєвничим запалом: «Наконецъ сообщаемъ пріятную новость, что во Львовѣ, какъ бы въ отпоръ (!) дѣйствующему там «Товариству имени Т. Г. Шевченка», открывается «Литературное общество имени А. С. Пушкина», задачей котораго будетъ служить изученію и распространенію русскої литературы. Лозунгомъ новооткрываемаго общества должна бы служить вторая часть знаменитаго стихотворенія «Кіевъ», принадлежащаго перу А. С. Хомякова, политическаго единомышленника А. С. Пушкина (по совѣтству моему изданію съ Жуковскимъ не менѣе знаменитаго обличительнаго стихотворенія «Клеветникамъ Россіи» (стор. 663). «Олександр Македонскій був великий чоловік, але навіщо стільці ламать» — сказав Гоголь: «изученіе и распространеніе» російської літератури — річ не зла, але навіщо знадобив ся д. Драганову той «отпоръ» «Товариству імені Шевченка»? Виходить, ніби Галичина є вже власністю д. Драганова. «Товариство імені Шевченка», видирає у його сю власність і сим примушує на відповідний «отпоръ»! Кумедне вражінє справляють усякі добродії Драганови і иньші такі фанатики ідеї «об'єднання» та русифікації! Далі вони вже й з вітриками полізуть бити ся.

С. Е.

Збірка творів Ів. Левіцького (Нечуя). В Кіїві ладить ся до видання збірник творів І. С. Левіцького. Перший том цього видання вже друкуєть ся; другий («Старосвітські батюшки і матушки») і третій («Хмари») подано до цензури. Дальші томи готують ся. Право цього видання автор продав одному з петербурських книгарів.

Заборонено цензурою до передруку: «Розмови про небо та землю» і «Розмови про земні сили» д. М. Комарова.